

Ожелевська Т.С.

к.е.н., доцент

Бука С.Г.

студентка

Київський національний торговельно-економічний університет

АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Український аграрний сектор економіки на сучасному етапі державотворення перебуває на переломному етапі розвитку, коли сільськогосподарське виробництво, незважаючи на низький рівень техніко-технологічного оснащення, є для держави однією з пріоритетних галузей. Це негативно впливає на конкурентоспроможність продукції аграрного сектору та продовольчу безпеку країни в цілому. Водночас глобалізація економічних відносин зумовлює необхідність пошуку шляхів збільшення експортного потенціалу аграрного сектору та захисту національного споживчого ринку від продовольчих інтервенцій імпортерів [1, с. 5].

Україна як потужний виробник багатьох видів агропродовольчої продукції впродовж багатьох років займає вагомі позиції в світовій структурі експорту сільськогосподарськими та продовольчими товарами. Відтак, посилення інтеграційних процесів, у тому числі в рамках Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, в світову економіку викликано не лише необхідністю подальшого розвитку та розширення присутності вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на світових ринках, а й є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві. Адже таким чином для вітчизняних агровиробників відкриваються як перспективи поступового освоєння ринків країн ЄС, так і підвищення рівня якості, безпечності, екологічних характеристик української продукції АПК, покращення стану продовольчої безпеки держави [2, с. 16-17]. Євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації; підвищенню кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку; створенню більш сприятливого інвестиційного середовища; істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС; створенню передумов для прискореного зростання взаємообміну в галузях з підвищеним рівнем науки; підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні. Також вступ України до ЄС прискорить розробку та реалізацію нової аграрної політики, активізує контроль за її виконанням у системі управління розвитком агросфери, сприятиме залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, забезпечить участь держави у розробці положень Спільної аграрної політики та правил міжнародної торгівлі продукцією сільського господарства [3].

Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства [4, с. 23]. Проте нерациональне та хижацьке використання природно-ресурсного потенціалу вітчизняними агрохолдингами у гонитві за надприбутками на світовому ринку створюють загрозу для національного багатства країни - плодючих чорноземів, а також знищення сільських територій.

Поряд з великими новими можливостями, що відкриває євроінтеграційний вектор розвитку аграрного сектору України, він також створює й низку загроз, а саме:

— поширення експансії європейських товарів на український ринок та вимивання вітчизняного товару через вищі ціни та нижчу якість, що може призвести до банкрутств суб'єктів малого та середнього підприємництва;

— поступове знищення земельних ресурсів сільськогосподарського призначення, втрати екологічних функцій і зниження родючості українських чорноземів через монокультурний експорторієнтований розвиток рослинництва та інтенсивне використання ґрунтів, що спричиняє розвиток деградаційних процесів, погіршує структуру, склад і властивості ґрунту, порушує потоки енергії;

— перетворення України на сировинний агропридаток розвинених країн світу.

Виходу на європейський ринок вітчизняній продукції АПК значною мірою перешкоджає низка чинників. Першою об'єктивною проблемою для українського села стає низька конкурентоспроможність товарів та послуг порівняно з аналогічною продукцією європейських країн. Конкурентоспроможність товарів ЄС підтримується завдяки таким механізмам: технічні стандарти, санітарні та фітосанітарні норми, а також фінансова підтримка аграрного сектора з бюджету ЄС та окремих країн. Серйозною проблемою є і нерівномірність розподілу благ між країнами та регіонами. Ще одна, не менш важлива, проблема – продаж землі іноземцям у майбутньому [5, с.71]. У малого та середнього агробізнесу існують проблеми з фінансуванням модернізації, переоснащення виробничих потужностей господарств, а також відсутність необхідної фінансової підтримки з боку держави. Якщо у 2008 р. аграрний сектор забезпечував 21,3% ВВП, то за підсумками 2015 р. аграрна галузь сформувала лише 12,1% сукупного українського ВВП [6, с.181]. Нерозвинута інфраструктура в аграрному секторі значно збільшує витрати виробника на зберігання продукції, її транспортування та реалізацію, що відповідно підвищує її собівартість і робить неконкурентоспроможною порівняно з європейською.

Таким чином, успішна інтеграція України до внутрішнього ринку ЄС, яка може дати потужний економічний ефект для вітчизняної економіки, потребує:

— гармонізації національного законодавства та нормативно-правової бази з нормами та законодавством Європейського Союзу, зокрема в частині безпечності та якості продукції, державної підтримки, оподаткування тощо;

— нормативно-правового забезпечення агрохарчового виробництва, що охоплює національну систему технічного регулювання, яка має бути наближена до базової моделі технічного регулювання що запроваджена в країнах ЄС, а також санітарні й фітосанітарні заходи у сфері сільського господарства, які необхідно привести у відповідність до SPS (sanitary and phytosanitary steps), що запропоновані в країнах-членах Співтовариства [7, с.68];

— здійснення політики екологізації аграрного виробництва, що передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування і мінімізацію негативного впливу на об'єкти довкілля при здійсненні антропогенної діяльності. Така політика має охоплювати зміну законодавчого поля щодо сприяння екологізації економіки, структурну еколого-орієнтовану перебудову національної економіки в цілому та аграрної сфери зокрема, зміну інвестиційної політики з урахуванням екологічних пріоритетів, запровадження ресурсо- та енергозбереження, формування екологічної свідомості і культури в суспільстві [8, с. 30];

— створення ефективної системи управління безпечністю та якістю продуктів харчування на всіх рівнях та на всьому ланцюгу виробництва та переробки продукції - від якості кормів для худоби та насіння для рослинництва до якості готової продукції для споживача;

— запровадження державою в певних випадках, як і в країнах ЄС, квотування виробництва, експортних субсидій, імпорتنних тарифних квот й інтенсивного тарифного і нетарифного захисту внутрішнього ринку;

— активізації механізму фінансового регулювання аграрного сектору економіки в частині адресних дотацій та субсидій з подальшим моніторингом їх ефективності;

— створення ефективного механізму розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, яка б дала можливість виходу на внутрішній ринок ЄС суб'єктам малого та середнього бізнесу та створення необхідної інфраструктури по забезпеченню

самоконтролю сільгоспвиробників щодо якості їх продукції та відповідності європейським стандартам;

— формування сприятливих інституційних та інвестиційних умов для розвитку органічного сільського господарства;

— формування механізму стимулювання експорту готових продуктів з великою часткою доданої вартості та зниження частки сировинної продукції у експорті;

— жорсткого контролю за ціноутворенням у монополізованих галузях, які постачають сільському господарству засоби виробництва, що дозволить значно знизити собівартість сільгосппродукції;

— створення високорозвиненої інфраструктури в аграрному секторі;

— впровадження ефективної політики імпортозаміщення.

1. Паламарчук Т. П. *Механізми розвитку державного управління аграрним сектором економіки України в умовах впровадження європейських стандартів [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Паламарчук Тетяна Петрівна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2016. - 20 с.*

2. Чан-хі О. С. *Зовнішньоторговельні перспективи агропромислового комплексу України в контексті євроінтеграції [Електронний ресурс] / О. С. Чан-хі // Агросвіт. - 2016. - № 11. - С. 16-21. - Режим доступу: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=2194&i=3>*

3. Кузьміна-Воронець Я. *Як вивести аграрний сектор України на міжнародний ринок? [Електронний ресурс] / Я. Кузьміна-Воронець // Юридична газета. - 24 лютого 2015 року. - Режим доступу: <http://www.pressreader.com/ukraine/yurydychna-gazeta/20150224/281569469175200/TextView>*

4. П'ясецька-Устич С.В. *Генезис спільної аграрної політики ЄС: перспективи та ризики для України [Електронний ресурс] / С. В. П'ясецька-Устич // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 16. - С. 23-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmtgu_eim_2016_16_7*

5. Алексеєва Т.І. *Формування економічного потенціалу сільського господарства України в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / Т.І. Алексеєва, Ю.К.Баканова // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Випуск 11. - С. 70-73. Режим доступу: <http://bses.in.ua/journals/2016/11-2016/17.pdf>*

6. Зеленський А.В. *Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України [Електронний ресурс]: дис. ...канд. екон. наук: 08.00.08/ Андрій Вікторович Зеленський; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний університет імені вадима Гетьмана". - Київ, 2016. - 224.*

7. Крисанов Д. Ф. *Інтеграція аграрного сектору України до внутрішнього ринку Європейського Союзу / Д. Ф. Крисанов // Економіка АПК. - 2016. - № 9. - С. 68-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_9_12*

8. Сотник І.М. *Формування конкурентного середовища аграрного сектора України в умовах євроінтеграції [Текст] / І.М. Сотник, Г.С. Пономарьова // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 11-12 травня 2016 р.: у 2-х т. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми: СумДУ, 2016. – Т.2. – С. 28-31.*